

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

PROBLEMS OF ENSURING A SAFE ENVIRONMENT IN PENAL INSTITUTIONS DURING THE WAR IN UKRAINE

Гавриленко Н.А., аспірантка

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса

У статті досліджуються та класифікуються найбільш нагальні проблеми щодо забезпечення існування безпечного середовища в установах виконання покарань в умовах воєнного стану. Автор звертає увагу на те, що безпекова ситуація в установах виконання покарань суттєво ускладнилась за рік повномасштабної війни та описує найбільш гучні факти порушення прав і свобод засуджених осіб та персоналу установ виконання покарань.

У статті розглянуто дискусійне у науці кримінально-виконавчого права питання безпечного середовища в установах виконання покарань та обумовлено необхідність його обов'язкового створення, зважаючи на процес приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів.

Окреслені безпекові проблеми в установах виконання покарань розглядаються залежно від їх існування в тилу, окупації та зоні бойових дій.

У статті визначено основні загрози забезпечення фізичної, процедурної та динамічної безпеки в установах виконання покарань в умовах війни, на основі аналізу запропоновано шляхи їх подолання.

Зокрема, обумовлено: необхідність реконструкції будівель установ виконання покарань, облаштування сховищ та укриттів для засуджених та персоналу, безперебійного забезпечення енергоносіями усіх електронних систем установ виконання покарань, розробка плану заходів щодо повоєнної відбудови та відновлення установ виконання покарань з урахуванням безпекових вимог; регламентацію процедури евакуації засуджених; необхідність роботи щодо повернення засуджених та персоналу установ виконання покарань на підконтрольну територію України; підтримки здорової атмосфери у місцях тримання засуджених та сприяння патріотичним настроєм серед засуджених задля мінімізації ризиків їх втечі чи переходу на бік ворога.

Ключові слова: безпечне середовище, фізична безпека, динамічна безпека, процедурна безпека, безпека засуджених, безпека персоналу, воєнний стан.

The article examines and classifies the most urgent problems of ensuring the existence of a safe environment in penal institutions under martial law.

The author draws attention to the fact that the security situation in penal institutions has become significantly more complicated during the year of full-scale war and describes the most high-profile facts of violations of the rights and freedoms of convicted persons and the personnel of penal institutions.

The article examines the controversial issue of a safe environment in penal institutions and stipulates the need for its mandatory creation, taking into account the process of bringing national legislation into line with international standards.

The outlined security problems in penal institutions are considered depending on their existence in the rear, occupation and war zones.

The article identifies the main threats to ensuring physical, procedural and dynamic security in the institutions of execution of punishments in the conditions of war, and based on the analysis, ways to overcome them are proposed.

In particular, it is determined: the need to reconstruct the buildings of penal institutions, arrange storage facilities and shelters for convicts and staff, uninterrupted supply of energy carriers for all electronic systems of penal institutions, development of a plan of measures for post-war reconstruction and restoration of penal institutions taking into account security requirements; regulation of the procedure for the evacuation of convicts; the need to work on the return of convicts and staff of penal institutions to the controlled territory of Ukraine; maintenance of a healthy atmosphere in places of detention of convicts and promotion of patriotic sentiments among convicts in order to minimize the risks of their escape or going over to the side of the enemy.

Key words: secure environment, physical security, dynamic security, procedural security, convict security, personnel security, martial law.

Постановка проблеми. Євроінтеграційний курс України обумовив необхідність проведення великої кількості реформ у різних сферах державного управління. У зв'язку з чим постала необхідність приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів. Не виключенням стали й нормативно-правові акти у сфері кримінально-виконавчого права. Серед них з'явилися також фундаментальні програмні документи.

Так, Національною програмою під егідою і комісії Україна – НАТО на 2020 р. проголошено необхідність створення в органах та установах кримінально-виконавчої системи безпечного середовища, яке передбачає поєднання та забезпечення існування фізичної, процедурної та динамічної безпеки, як для засуджених осіб, так і для персоналу установ виконання покарань.

Такий підхід ґрунтується на положеннях Конституції чи не усіх демократичних держав світу, зокрема, й України, які проголошують безпеку людини однією із найвищих соціальних цінностей та благ, а обов'язок утвердити і забезпечити її покладають на державу [2].

Сьогодні, на жаль, доводиться констатувати той факт, що прогресивних кроків у цьому напрямку щодо

кримінально-виконавчої системи зроблено мало. В умовах повномасштабної війни, розпочатої росією проти України, було виявлено низку гучних фактів порушення прав і свобод засуджених осіб та персоналу установ виконання покарань, що сталися не лише через терористичні дії ворожої армії, а й були обумовлені непрофесійними управлінськими підходами.

Тому сьогодні зазначена проблема набула неабиякого значення. Хоча, здавалося б, війна та безпека речі не сумісні, саме існування безпечного середовища в установах виконання покарань та ефективна взаємодія Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС) з іншими органами влади дозволили б справитися з викликами війни та мінімізувати небезпеку, з якою зіштовхнулися засуджені особи та персонал установ виконання покарань (далі – УВП).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Безпека в УВП під час виконання та відбування покарань та її окремі аспекти є предметом досліджень у багатьох працях вітчизняних вчених. Цього дискусійного питання у своїх працях досліджували: І. Г. Богатирьов, І. В. Боднар, О. В. Гальцова, О. М. Джуца, Ю. В. Кернякевич-

Танасійчук, Р. М. Підвисоцький, М. С. Пузирьов, А. Х. Степанюк, І. С. Яковець та ін.

Окрім того, дізнатися про найбільш проблемні питання безпеки в УВП в умовах війни можна із публікацій у засобах масової інформації. Важливе значення мають публікації науковців-фахівців правозахисних організацій, до прикладу, представника ГО «Харківська правозахисна група» М.В. Романова.

З огляду на вищезазначене **метою статті** є аналіз та класифікація безпекових проблем УВП в умовах воєнного стану, а також пошук шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Як вже зазначалося, безпека УВП є досить дискусійним питанням в науці кримінально-виконавчого права, проте має надзвичайно важливе значення для їх функціонування відповідно до міжнародних стандартів.

Так, А. Х. Степанюк наголошує, що «безпека» є фундаментальною основою функціонування кримінально-виконавчої системи. Вона є властивістю кримінально-виконавчої системи, організованої на принципах цілісності та сталих зв'язків між її структурними підрозділами. Загроза кримінально-виконавчій безпеці є відхиленням від кримінально-виконавчої діяльності, від порядку виконання та відбування покарання, посяганням на правове становище учасників кримінально-виконавчих правовідносин [3, с. 239–241].

О. В. Гальцова, узагальнюючи тлумачення, наведені у дослідженнях вчених зазначає, що «безпека засуджених та персоналу установ виконання покарань» – це насамперед гарантування та здійснення державою заходів щодо максимального збереження життя та здоров'я від будь-яких джерел небезпеки під час відбування покарань засуджених та персоналу установ виконання покарань у процесі виконання кримінальних покарань [4 ст. 371].

М. С. Пузирьов пропонує визначити «безпеку в пенітенціарній системі» як «стан захищеності засуджених, персоналу, інших осіб від небезпек та загроз під час виконання та відбування покарань в місцях несвободи Міністерства юстиції України, що в підсумку сприяє досягненню мети захисту інтересів особи, суспільства і держави» [5, с. 62].

Розуміючи усі виклики і небезпечні ситуації воєнного часу, держава не звільняється від покладеного на неї обов'язку щодо збереження життя та здоров'я засуджених і персоналу, захисту їх прав і свобод.

Вперше з викликами, причиною яких є бойові дії, кримінально-виконавча система зіткнулась ще у далекому 2014 році.

На окупованій та анексованій території України за даними Харківської правозахисної групи тоді опинилось 40 установ виконання покарань. Лише в Криму заручниками ситуації стали близько 3910 осіб, що були засуджені або перебували у СІЗО. А зусилля щодо евакуації дозволили повернути на підконтрольну територію лише близько 20 осіб. Доля інших осіб, що були засуджені або перебували під слідством на сьогодні невідома [6].

Однак, загальновідомими є також факти злагоджених дій щодо евакуації засуджених в період проведення антитерористичної операції. Так, було евакуйовано жіночу Червонопартизанську виправну колонію в Луганській області.

На жаль, гіркий досвід восьмирічної давнини не допоміг кримінально-виконавчій системі держави належно справитись з викликами, які стали наслідком повномасштабного вторгнення.

У заголовках публікацій у засобах масової інформації досить багато інформації щодо порушення прав засуджених осіб протягом війни, є й поодинокі заяви органів влади з цього приводу.

Здебільшого йдеться про недостатнє забезпечення УВП, порушення прав і свобод засуджених, неправомірне

застосування до них фізичної сили, відсутність можливості перебування в безпечному місці під час повітряних тривог, пошкодження УВП внаслідок артобстрілів, невчасну та неорганізовану евакуацію персоналу та засуджених з УВП і, як наслідок, потрапляння їх в окупацію, де російська армія звично зневажає будь-якими нормами міжнародного права і жорстоко поводить з ув'язненими та персоналом, залякує, схиляє до співпраці, застосовує фізичне насильство або ж навпаки безпідставно звільняє засуджених навіть за тяжкі та особливо тяжкі кримінальні правопорушення, використовує УВП для розміщення складів боєприпасів, розміщення госпіталів, тощо.

Часто пропонується поділяти проблеми, які спіткали кримінально-виконавчу систему на дві групи. [6]

До першої належать проблеми, що виникли й існують на тимчасово окупованих територіях та тих територіях, які знаходяться в зоні бойових дій. До другої – проблеми, що існують і виникають в установах виконання покарань на території України в тилу.

Щодо першої групи маємо справу з цілою низкою негативних чинників та наступних ситуацій:

- порушення прав засуджених та ув'язнених;
- катування, насильство та залякування;
- переміщення ув'язнених в невідомі місця та напрямки;
- надання громадянства держави-агресора без наявності вільного волевиявлення ув'язнених;
- звільнення окремих ув'язнених від відбування покарання або з-під варті;
- зміни вироків та інших процесуальних правових підстав перебування ув'язнених в установах;
- використання ув'язнених як робітничої сили, військових та «живого щиту»;
- використання інфраструктури увп для розміщення особового складу військових, техніки, військового обладнання та боєприпасів [6].

Щодо другої групи, то можна виокремити такі негативні явища:

- порушення прав засуджених та ув'язнених;
- катування, насильство та залякування;
- незабезпечення безпеки засуджених, ув'язнених та персоналу (несвочасна, неповна та неналежна евакуація, неналежне фінансування, відсутність інформаційної та управлінської підтримки та супроводу дій персоналу та ув'язнених, залишення персоналу та ув'язнених в небезпеці, неналежний стан увп, до яких переміщуються евакуйовані засуджені та ув'язнені);
- несвочасне, неповне звільнення засуджених та ув'язнених за відповідними правовими підставами або позбавлення засуджених та ув'язнених таких можливостей [6].

Однак, погоджуючись з наявністю усіх зазначених безпекових проблем у кримінально-виконавчій системі України в період воєнних дій, не уявляється можливим, наприклад, ототожнення ситуації в УВП на тимчасово окупованих територіях та територіях, що знаходяться в зоні бойових дій, хоча б з тієї підстави, що в ході ведення бойових дій збройні формування України додержуються усіх міжнародних нормативно-правових актів, законів та звичаїв війни. Сьогодні не зафіксовано жодного випадку порушень, перелічених у першій групі, з боку сил оборони України.

Доцільно було б розділяти цю групу проблем також зважаючи на те, що й держава не ототожнює території, де проводяться бойові дії з окупованими територіями. Це підтверджується, зокрема, Наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22 грудня 2022 року № 309, яким затверджено Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією. [7]

Одночасно класифікувати безпекові проблеми у кримінально-виконавчій системі можна також, виходячи зі

змісту самого поняття «безпеки» в установах виконання покарань, яке включає три обов'язкові елементи, а саме: фізичну, процедурну та динамічну безпеку.

Фізична безпека в УВП включає в себе різноманітні фізичні та технічні засоби стримування та контролю.

Зокрема, архітектуру тюремних будівель, міцність стін цих будівель, ґрати на вікнах, двері до житлових блоків, характеристики стін і огорож по периметру, наглядові вежі тощо. Сюди також належать фізичні засоби безпеки, як-от: замки, камери, системи сигналізації, засоби радіозв'язку тощо [8, с. 47].

Відтак до безпекових проблем, що пов'язані з фізичною безпекою в УВП можна віднести ті, що стосуються архітектури та фізичних засобів безпеки.

Найважливішою з них, яка в часи війни спіткала чи не кожен УВП, стала відсутність належним чином обладнаних укриттів. Так, наприклад, протягом усієї війни засуджені в Одеському СІЗО живуть без укриття чи бомбосховища. Не зважаючи на те, що з перших днів війни м. Одеса було однією з головних цілей ворога і продовжує потерпати від постійних повітряних атак.

За даними закладу, на території ізолятора відсутні захисні споруди, тож забезпечити сховище людям немає можливості. І хоча саме приміщення з написом «бомбосховище» на території закладу є, проте фактично більше тисячі людей, які утримуються під вартою, лишаються без укриттів [9].

При цьому, варто зазначити, що облаштування сховищ в УВП є непростим завданням з технічної точки зору, адже ст. 92 Кримінально-виконавчого кодексу України передбачено роздільне тримання засуджених залежно від різних ознак (статі, віку, професійної діяльності, тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, наявності інфекційних захворювань, та ін.). Таким чином, тримання навіть певний період часу усього складу УВП в одному приміщенні не уявляється можливим.

Передбачити роздільне тримання у сховищах неможливо ще й з огляду на архітектуру більшості УВП, яка є застарілою і просто не має підвальних площ для таких потреб.

Крім того, це ставить під загрозу особисту безпеку персоналу УВП, адже, як мінімум, чисельність засуджених осіб значно перевищує чисельність зміни персоналу і гарантувати відсутність небезпечних ситуацій, бунтів, сутічок між самими засудженими тощо за таких умов неможливо.

Ще однією перепоною для облаштування укриттів є недостаток фінансування УВП за залишковим принципом протягом усіх років незалежності. Бюджет України через війну має значний дефіцит і має перш за все закривати потреби армії, тож будівництва чи реконструкції УВП чекає у найближчий час не доводиться.

Тому питання облаштування сховищ та укриттів для розміщення в них засуджених осіб під час обстрілів та бомбардувань залишатиметься відкритим як до завершення війни, так і після нього.

Ще одним актуальним питанням є функціонування стримуючих та технічних засобів в умовах довготривалого вимкнення джерел електричної енергії. Оскільки більшість сучасних технічних засобів, як-то охоронне освітлення, сигналізація та датчики, відеоспостереження, електронні системи доступу, потребують стабільного живлення для коректної роботи, проблем з яким, до масштабного пошкодження об'єктів енергетичної інфраструктури, не було.

Як вже зазначалося, зважаючи на неналежне фінансування УВП протягом десятиліть, навряд чи наявне належне забезпечення УВП електрогенераторами для швидкого вирішення подібних ситуацій.

При цьому віднесення УВП до об'єктів критичної інфраструктури, що тим самим накладає заборону на їх

знеструмлення, не є вирішенням цієї проблеми, оскільки відомі ситуації, коли внаслідок ракетних атак довгий час навіть міста у глибокому тилу залишалися знеструмленими, не кажучи про прифронтові регіони.

Так, 23 листопада 2022 року протягом декількох годин було повністю знеструмлене м. Львів [10], 16 грудня 2022 року м. Харків [12] тощо.

Багатьом адвокатам також відома ситуація щодо неможливості вчасного прибуття підзахисного на судові засідання із СІЗО через вже звичну побутову проблему, коли за відсутності світла просто неможливо відкрити електричні ворота.

Наслідком таких технічних незручностей знову ж таки є покладення додаткових обов'язків на персонал УВП та зростання загрози їх особистій безпеці.

Ще однією загрозою фізичній безпеці в установах виконання покарань стали наслідки обстрілів.

За різними даними, було зруйновано чи пошкоджено близько 30 установ, а серед персоналу, засуджених та ув'язнених є постраждалі [7].

Надзвичайно важливими є вирішення проблем щодо процедур, які покликані підтримувати безпеку в УВП.

Процедурна безпека – це вид безпеки в УВП, що відповідає за порядок пересування засуджених територією, що охороняється, визначення переліку заборонених до використання та зберігання засудженими предметів та речей [13, с. 65].

Процедурна безпека включає в себе: проведення обшуків та оглядів засуджених, території житлової та виробничої зон, транспортних засобів; огляд осіб, які проходять на територію, що охороняється; проведення перевірок наявності засуджених; локалізація та супровід засуджених; процедура прийому до установи та звільнення з установи [14, с. 68].

Очевидно, що найоптимальнішою процедурою, яка мала б забезпечити безпеку як засуджених осіб, так і персоналу УВП під час воєнних дій, мала б бути їх евакуація.

У кожній в'язниці має бути чітко зрозумілий набір процедур, який описує, як і коли працівники повинні виконувати певні функції [13, с. 67].

Негативний досвід минулих років вимагав як мінімум розробки й прийняття нормативно-правового акту, який би визначав механізм евакуації осіб, що перебувають в установах виконання покарань. Ним став Порядок проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення у разі введення правового режиму воєнного стану, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2018 р. № 934.

Однак, видається, що цей нормативно-правовий акт має декларативний та загальний характер і передбачає взаємодію одразу п'яти державних органів без чіткого розмежування повноважень, утворення тимчасових органів тощо. А це на практиці в умовах воєнних дій, браку часу, відсутності зв'язку тощо майже неможливо зладжено реалізувати.

Так, відповідно до п. 8 зазначеного нормативно-правового акту для підготовки та проведення евакуації засуджених та осіб, взятих під варту, у Мін'юсті, Національній поліції, Службі правопорядку, їх територіальних (міжрегіональних, регіональних) органах, ізоляторах тимчасового тримання СБУ утворюються тимчасові органи з евакуації – комісії з питань евакуації [15].

А відповідно п. 11 згаданого вище Порядку організація планування та проведення евакуації засуджених та осіб, взятих під варту покладається одразу на Мін'юст, Національну поліцію, Службу правопорядку, їх територіальні (міжрегіональні, регіональні) органи, ізолятори тимчасового тримання СБУ [15].

Чи можливою стала швидка реалізація такого порядку, як того вимагала складна ситуація у перші години стрімкого повномасштабного вторгнення ворожої армії

на територію України? Це риторичне питання, яке якнайкраще описують статистичні дані.

У пенітенціарних установах, над якими уряд України тимчасово втратив контроль внаслідок бойових дій з 24 лютого 2022 року, перебувають приблизно 3000 осіб [6].

Хоча 10 установ виконання покарань евакуувати вдалось. Серед них: Оріхівська ВК № 88, Вільнянська ВК № 20, Вільнянська УВП № 11; Софіївська ВК № 55; Селидівська ВК № 82; Торецька ВК № 2; Холодногірська ВК № 18; Покровська ВК № 17; Хролівська ВК № 140; СІЗО № 6 у Бахмуті [6].

Однак, скоріше за все, вдала евакуація зазначених установ виконання покарань пов'язана більше з героїчним спротивом збройних формувань України та географічним розташуванням евакуйованих УВП вглиб від державного кордону, аніж з можливістю оперативного реагування та організації швидкої та вчасної евакуації в умовах воєнного стану. Так, воєнні дії у м. Оріхів були розпочаті в березні, м. Вільнянськ знаходилось на початку війни набагато далі від лінії фронту, ніж м. Харків, тощо.

Наслідком проблем з евакуацією стало потрапляння декількох УВП разом з засудженими та персоналом в окупацію, де окупаційна влада вчинила щодо них не один жорстокий злочин.

Так, в СІЗО Маріуполя склалася критична гуманітарна ситуація. Були проблеми з їжею, водою, ліками, каналізацією. Керівництво установи залишило СІЗО, лишився лише молодший склад, який, ризикуючи власною безпекою, був змушений відчинити камери. А найбільш кричущим випадком прояву насильства щодо засуджених та ув'язнених з боку окупаційної влади стали факти вбивства в'язнів [6].

Підтвердженою є також інформація щодо вбивств у Херсонському СІЗО.

Загальновідомими є також випадки звільнення в'язнів або вивезення їх до УВП російської федерації або у невідомому напрямку, а також взяття у полон персоналу, який не погодився співпрацювати з ворогом.

Звісно, левову частину цих злочинів окупаційної влади вдалося б уникнути за умов чіткої регламентації та організації евакуації.

Принцип позитивних взаємних відносин засуджених осіб та персоналу, що сприяє безпеці та контролю, особливо за умов воєнного часу, коли інші засоби безпеки можуть функціонувати обмежено або не функціонувати взагалі, лежить в основі динамічної безпеки.

Динамічна безпека в установах виконання покарань – спосіб організації процесу виконання кримінального покарання у виді позбавлення волі, який базується на розвитку позитивних відносин із засудженими, їх зайнятості, встановленні довірливих відносин із ними та ефективної комунікації, що призводить до обізнаності персоналу з процесами, які відбуваються у місці тримання засуджених. Концепція динамічної безпеки – це позитивні відносини, зв'язки та взаємодія між персоналом і засудженими, професіоналізм у зборі відповідної інформації, розуміння та поліпшення соціального клімату у виправній установі, твердість та чесність, сприйняття особистої ситуації засудженого, спілкування, позитивні відносини та обмін інформацією [17].

Варто зазначити, що це вид безпеки, який найменше залежить від його державної регламентації і найбільше – від керівного персоналу УВП. Адже в умовах війни саме від його дій та рішень часто залежить доля засуджених осіб, їх обізнаність щодо ситуації в установі та поза нею.

І, звісно, загальновідомі випадки, коли засуджені особи були залишені напризволяще, коли з ними безпідставно жорстоко поводитись під час евакуації, або коли частина персоналу в окупації перейшла на бік ворога [6] не сприяють покращенню ситуації з динамічною безпекою в УВП по всій Україні.

Особливо загрозливими наслідки незабезпечення динамічної безпеки в УВП є щодо категорій засуджених осіб, які опинилися в окупації чи зоні бойових дій. Адже в результаті неналежного забезпечення фізичної та динамічної безпеки створюється ситуація, яка стимулює до втечі та вчинення інших злочинів, підриває довіру до української влади, що є надзвичайно вигідним для ворога, який масово використовує засуджених осіб під час ведення бойових дій.

Так, переважну більшість незаконного збройного формування приватної військової кампанії «Вагнер», яка функціонує поза правовим полем не лише міжнародного права та демократичних держав, а й самої росії, становлять засуджені особи, яких особисто вербує її голова евгеній пригожин. У зв'язку з чим Офіс Генерального прокурора України оголосив йому підозру [20].

Зважаючи на системні порушення російською федерацією, а тим паче терористичними організаціями, законів та звичаїв війни, моральний стан засуджених, покинутих напризволяще персоналом УВП, не можна відкидати загрози їх використання у війні проти України.

Висновки. Аналізуючи безпекову ситуацію в УВП, яка склалась за рік воєнних дій, можна сказати, що вона лише ускладнилась та потребує вжиття низки необхідних заходів задля забезпечення існування безпечного середовища.

Зокрема, у сфері забезпечення фізичної безпеки має бути вирішеним питання щодо облаштування сховищ та укриттів для засуджених та персоналу, розробки чіткої процедури їх якнайшвидшого туди переведення під час загрози ракетних атак чи артилерійських обстрілів; вирішення питання щодо безперебійного забезпечення енергоносіями усіх електронних систем в УВП; розробка плану заходів щодо повоєнної відбудови та відновлення УВП з урахуванням безпекових вимог.

Щодо процедурної безпеки, то найнагальнішим є питання регламентації та практичного проведення процедури евакуації засуджених осіб та персоналу, адже саме вона могла б допомогти уникнути низки терористичних злочинів з боку ворожої армії щодо них. Надзвичайно важливою є робота щодо повернення засуджених та персоналу УВП на підконтрольну територію України чи шляхом обміну, чи шляхом організації гуманітарних коридорів.

Динамічна безпека в УВП в умовах воєнного стану також є досить важливим та делікатним питанням, оскільки в даних складних життєвих умовах персоналу дуже важливо не втратити довіри та підтримувати здорову атмосферу у місці тримання засуджених, сприяти патріотичним настроям серед засуджених, мінімізувати ризики їх втечі чи переходу на бік ворога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Річна Національна Програма під егідою Комісії Україна-НАТО на 2020 рік: Указ Президента України від 26.05.2020 р. № 203/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2032020-33861> (дата звернення: 03.02.2023).
2. Гавриленко Н.А. Поняття «Безпеки» у кримінально-виконавчому законодавстві: проблеми тлумачення: *Кримінально-виконавча система України та її роль у розбудові правової і соціальної держави*: матеріали VIII заочної міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 26 листопада 2021 р.). Чернігів: Академія ДПТС, 2021. 346 с. URL: <https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/Kriminalno-vikonavcha-sistema-Ukraini-ta-ii-rol-u-rozbudovi-pravovoi-i-socialnoi-derzhavi-26.11.pdf> (дата звернення: 03.02.2023).
3. Кримінально-виконавче право України: підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за ред. проф. А.Х. Степанюка. Харків: Право, 2005. 256 с.

4. Гальцова О.В. Безпека засуджених та персоналу установ виконання покарань під час пандемії. *Часопис Київського університету права*. Київ. 2020 (2). с. 369-374.
5. Пузирьов М. С. До співвідношення понять «небезпека» й «безпека» в місцях несвободи Міністерства юстиції України. *Пенітенціарна система у глобальному вимірі*: Матеріали I Міжнародного пенітенціарного форуму (м. Рівне, 29–30 жовтня 2021 року). Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука. Рівне : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 61-63.
6. Михайло Романов. Установи виконання покарань під час війни. URL: <https://khpq.org/1608811011> (дата звернення: 03.02.2023).
7. Наказ Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22 грудня 2022 року № 309 URL: (дата звернення: 03.02.2023).
8. Сучасний в'язничний менеджмент / Рада Європи; Підгот. Дж. Макгакін. Київ : К.І.С., 2017. 100 с.
9. Одеський СІЗО не має бомбосховищ: чи можливо створити безпечні умови для засуджених URL: <https://susplne.media/276869-odeskij-sizo-ne-mae-bomboshovis-ci-mozливо-stvoriti-bezpesni-umovi-dla-zasudzenih/> (дата звернення: 03.02.2023).
10. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1129-15> (дата звернення: 03.02.2023).
11. Львів повністю знеструмлений, припинена подача тепла і води. URL: https://zaxid.net/pislya_raketnogo_udaru_u_lvovi_pripinili_podachu_elektroenergiyi_n1553289 (дата звернення: 03.02.2023).
12. Харків повністю знеструмлено через російські атаки. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/12/16/695070/> (дата звернення: 03.02.2023).
13. Романюк О.В., Вишневський О.С., Музика В.В. Оперативно-розшукова діяльність та безпека в пенітенціарних установах: навч. посіб. / [заг. ред. В.О. Човган]. Біла Церква, 2019. 272 с.
14. Боднар І. В., Кондратов Д.Ю., Кириєнко А.І. Види дозволених і заборонених предметів, виробів та речовин для використання засудженими в установах виконання покарань. *Вісник кримінологічної асоціації України*: зб. наук. пр. Харків: ХНУВС, 2022. № 1 (26). С. 68-77.
15. Про затвердження Порядку проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення у разі введення правового режиму воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2018 р. № 934. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/934-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.02.2023).
16. В'язнів херсонських тюрем окупанти вивезли до російських колоній і катують – правозахисники. URL: <https://khpq.org/1608811374> (дата звернення: 03.02.2023).
17. І.С. Яковець. Динамічна безпека в установах виконання покарань як основа профілактики правопорушень. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2015. № 3 (11). URL: <https://www.academia.edu/19828311> (дата звернення: 03.02.2023).
18. Боднар І. В. Забезпечення безпеки в установах виконання покарань. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право*. 2021. № 1 (12). С. 93-94
19. Гальцова О.В. Чинники, які обумовлюють порушення особистої безпеки засуджених під час відбування покарань. *Актуальні питання юридичної теорії та практики: наукові дискусії*: матеріали міжнародно науково-практичної конференції, м. Харків, 6-7 грудня 2019 р. Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація. 2019. Ч. 2. 180 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18124/1/Haltsova_123-126.pdf (дата звернення: 03.02.2023)
20. Офіс Генерального прокурора України оголосив підозру керівнику приватної військової компанії «вагнер» євгенію пригожину. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3664553-v-ukraini-prigozину-ogolosili-pidozru.html> (дата звернення: 03.02.2023).